

samenwerking met de geheime dienst van Nationalistisch China. In Bombay, in Poona (ca. 125 km ten zuidoosten van Bombay) en in een plaats in Centraal-Brits-Indië bevonden zich de depots van SOE, opleidingscholen waren er op Ceylon, in Poona en in Calcutta, les in het parachutespringen werd gegeven op een vliegveld bij de Afghaanse grens (later in Centraal-Brits-Indië), *jungle-training* daarentegen op Ceylon en seinen en coderen werden weer onderwezen in Meerut. 'This far-flung but loosely-knit empire was', aldus later een der SOE-officieren, 'connected, if that is the word, by a telephone network on which it was almost impossible to have any coherent conversation.'¹

Het begin van SOE was moeilijk: men kon nauwelijks Aziaten vinden die bereid waren om als geheim agent te worden ingezet en die daar geschikt voor werden geacht. Behalve in Mekka werden vrijwilligers gezocht in Brits-Indië en in Engeland. In Calcutta kreeg men in '42 ca. driehonderd Birmanen bijeen – bij nader onderzoek durfde men met geen van hen in zee te gaan. In Engeland vonden gesprekken met talrijke Maleiers plaats – zij leverden geen enkele vrijwilliger op. Daarentegen kreeg men daar uit een groep van ca. honderd Thais, van wie ruim de helft aan diverse universiteiten studeerde, drie-en-twintig bijeen in wie men wél vertrouwen had – 'as a group', aldus Charles Cruickshank in zijn in '83 verschenen studie *SOE in the Far East*, 'they were the Indian's Mission most successful agents. They were without exception dedicated to the expulsion of the Japanese and they posed no 'colonial' problem.'² Er kwamen nog méér Thaise SOE-agenten: vier-en vijftig, die SOE in '44-'45 uit Thailand had weten te smokkelen.

Naast die bijna tachtig Thais waren er bijna vierhonderd Birmanen en Brits-Indiërs die SOE in de loop van de oorlog wist aan te trekken – van die Birmanen werden bijna driehonderd ingezet, van die Brits-Indiërs evenwel slechts dertig. Dan leidde SOE in totaal ruim tweehonderd Chinezen op, van wie er ruim honderd Indonesisch spraken en die door generaal Lai-Ti, het hoofd van de geheime dienst van Nationalistisch China, gerecruteerd waren (van hen werden bijna vijftig ingezet) – men vond in Brits-Indië en op Ceylon weer andere groepen Chinezen die men naar diverse door Japan bezette gebieden wilde overbrengen, waaronder Sumatra, 'but', aldus Cruickshank, 'none pulled their weight, perhaps because they were under instructions from Lai-Ti to give priority to reporting intelligence about affairs in India, which was collected at Chinese Consulates for

¹ B. Sweet-Escott: *Baker Street irregular* (1965), p. 231. ² Ch. Cruickshank: *SOE in the Far East*, p. 13.